

ỦY BAN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

LỚP **3**

ỦY BAN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

ĐỖ THỊ HÒA (Chủ biên)

NGUYỄN THỊ CHIÊN - HOÀNG QUỐC DŨNG - NGUYỄN THỊ BÍCH HÀ
NGUYỄN THẾ HÙNG - NGÔ THỊ BÍCH HƯƠNG - ĐỖ THỊ KHÁNH NGUYỆT - PHẠM VĂN THUẬN

TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

Ban biên soạn:

1. Đỗ Thị Hòa
2. Ngô Thị Bích Hương
3. Nguyễn Thế Hùng
4. Đỗ Thị Khánh Nguyệt
5. Hoàng Quốc Dũng
6. Nguyễn Thị Chiên
7. Nguyễn Thị Bích Hà
8. Phạm Văn Thuận

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

Mỗi hoạt động trong sách được chỉ dẫn bằng một biểu tượng. Thầy, cô giáo sẽ hướng dẫn các em học theo những chỉ dẫn này, các em cũng có thể làm theo các chỉ dẫn này để tự học.

KHỞI ĐỘNG

Định hướng vào nội dung của chủ đề.

KHÁM PHÁ

Tìm hiểu nội dung kiến thức của chủ đề, khám phá mối liên hệ giữa kiến thức, kĩ năng, kinh nghiệm vốn có của bản thân với những kiến thức, kĩ năng mới trong bài.

THỰC HÀNH

Vận dụng kiến thức, kĩ năng đã học để giải quyết những nhiệm vụ cụ thể.

VẬN DỤNG

Vận dụng những kiến thức, kĩ năng đã học vào thực tiễn cuộc sống, tiếp tục tìm hiểu mở rộng kiến thức, phát huy tính sáng tạo.

LỜI NÓI ĐẦU

Các em học sinh thân mến!

Các em đã được làm quen với 2 cuốn *Tài liệu Giáo dục địa phương* của lớp 1 và lớp 2. Lên lớp 3, cuốn sách này lại tiếp tục đồng hành cùng các em. Các em sẽ được khám phá những nét đặc trưng của thành phố Hải Phòng qua các chủ đề:

1. Chợ phiên ở Hải Phòng
2. Một số lễ hội truyền thống ở Hải Phòng
3. Một số di tích lịch sử - văn hoá ở Hải Phòng
4. Dòng sông quê em
5. Một số công trình kiến trúc Pháp cổ tại Hải Phòng

Các hoạt động giáo dục trong mỗi chủ đề đều được sắp xếp một cách khoa học, kết hợp với các hình ảnh minh họa hấp dẫn, sinh động tạo nên một bức tranh về thành phố Hải Phòng với những nét đẹp rất đáng tự hào.

Từ cuốn tài liệu này, những ý tưởng sáng tạo của các em tiếp tục được thể hiện và phát huy. Qua đó, các em cũng càng mến yêu hơn thành phố quê hương của mình.

Chúc các em một năm học mới tràn đầy thành công!

MỤC LỤC

Chủ đề	Nội dung	Trang
1	Chợ phiên ở Hải Phòng	5
2	Một số lễ hội truyền thống ở Hải Phòng	12
3	Một số di tích lịch sử - văn hoá ở Hải Phòng	19
4	Dòng sông quê em	27
5	Một số công trình kiến trúc Pháp cổ tại Hải Phòng	33

Hãy bảo quản, giữ gìn tài liệu
để dành tặng
các em học sinh lớp sau!

CHỦ ĐỀ 1

CHỢ PHIÊN Ở HẢI PHÒNG

KHỞI ĐỘNG

Quan sát tranh dưới đây, cho biết:

- Em thấy những hoạt động gì trong bức tranh?
- Nơi diễn ra các hoạt động đó có đặc điểm gì?

Tranh minh họa phiên chợ quê

KHÁM PHÁ

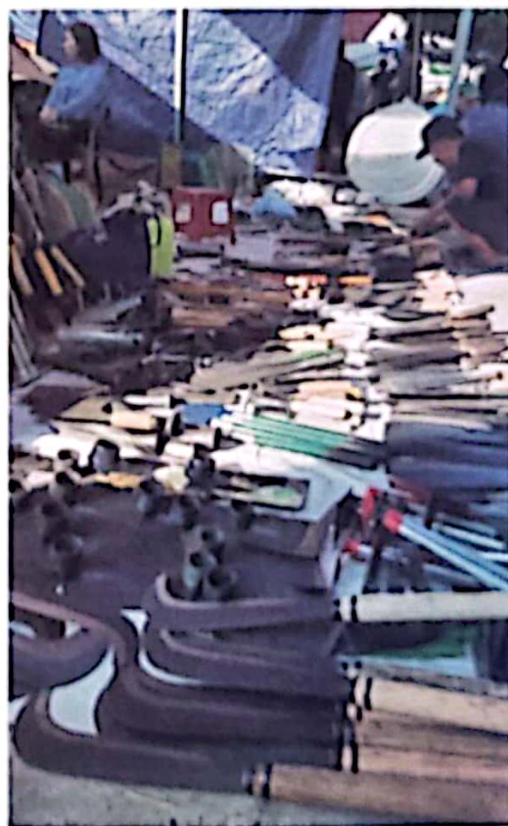
1. Tìm hiểu chợ phiên ở Hải Phòng

Gợi ý:

- Vì sao được gọi là "chợ phiên"?
- Kể tên một số mặt hàng trong các chợ phiên xưa.
- Kể tên một số chợ phiên có từ lâu đời ở Hải Phòng.

Chợ phiên ở Hải Phòng

Từ xa xưa, chợ ở Hải Phòng đã phát triển khá rộng. Chợ chủ yếu là nơi trao đổi các sản phẩm của nông dân, thợ thủ công, những người trực tiếp sản xuất. Chợ được họp theo phiên, mỗi phiên là một ngày cố định trong tuần, trong tháng hoặc trong năm. Các phiên chợ được bố trí hợp lý để bảo đảm ngày nào trong một vùng cũng có chợ. Các mặt hàng ở chợ phiên vô cùng đa dạng như: cây giống, con giống, thực phẩm, đồ dùng của nhà nông,... Có thể kể tên một số chợ phiên nổi tiếng ở Hải Phòng thời xưa: chợ Mỹ Giang (nay thuộc xã Kênh Giang, huyện Thủy Nguyên); chợ Cổ Trai (nay thuộc xã Ngũ Đoan, huyện Kiến Thụy); chợ Gia Viên, chợ Đông Khê (nay thuộc Quận Ngô Quyền); chợ Quy Ấn, chợ Thành Long, chợ An Luận (nay thuộc huyện An Lão); chợ Đông Am (nay thuộc xã Tam Cường, huyện Vĩnh Bảo); chợ Hố, chợ Rế (nay thuộc huyện An Dương).

▲ Ảnh 1: Quầy bán nông cụ trong một phiên chợ Hàng

Ngày nay, một số chợ phiên vẫn được duy trì, bảo tồn nét văn hóa đặc sắc của làng quê Hải Phòng.

(Theo Lịch sử Hải Phòng, tập 2)

2. Khám phá một số chợ phiên đặc sắc ở Hải Phòng ngày nay

Khám phá một số chợ phiên ở Hải Phòng qua các tư liệu dưới đây:

Gợi ý:

- Đó là chợ phiên nào, diễn ra ở đâu?
- Phiên chợ đó thường họp vào thời gian nào?
- Chợ phiên đó có nét gì đặc sắc?

Chợ Hàng

Chợ Hàng là chợ của làng Hàng Kênh xưa. Trong lịch sử, đây là một làng giàu có nổi tiếng của Hải Phòng, có quan hệ mua bán rộng rãi với nhiều địa phương khác. Khu vực làng Hàng Kênh trước đây là vùng đất nông nghiệp. Vì vậy, các mặt hàng được bán trong chợ Hàng chủ yếu là cây, con giống, đồ dùng nhà nông.

Theo sự phát triển của thành phố, đến nay, chợ Hàng nằm trọn trong khu vực nội thành Hải Phòng (phường Dư Hàng Kênh, quận Lê Chân). Người dân thành phố vẫn duy trì hoạt động mua bán tại chợ Hàng. Mỗi tuần, chợ Hàng chỉ họp một phiên vào sáng chủ nhật. Những năm gần đây, các mặt hàng bày bán trong phiên chợ Hàng trở nên đa dạng. Ngoài các mặt hàng nông nghiệp truyền thống, người dân còn bày bán thêm các đồ dùng cũ như: đồ điện tử, bàn ghế, đồ thủ công mỹ nghệ, đồ gia dụng, ...

▲ Ảnh 2: Khu vực bán cây cảnh tại phiên chợ Hàng, Quận Lê Chân

Đến nay, với sự khác biệt độc đáo, chợ Hàng trở thành chợ phiên truyền thống duy nhất còn lại trong nội thành Hải Phòng.

◀ Ảnh 3:
Người dân nô nức tham gia
phiên chợ Hàng mỗi sáng
chủ nhật hàng tuần

Ảnh 4: ▶
Con giống được bày bán
trong phiên chợ Hàng
như: gà, vịt, ngan, ngỗng,...

◀ Ảnh 5:
Chợ Hàng có thêm sức hút khi
trở thành nơi mua bán
và trao đổi đồ cũ như: đồ thủ công
mỹ nghệ, đồ dùng gia đình,...

Ảnh 6: ▶
Hạt giống, phân bón
và sản phẩm nông nghiệp
là các mặt hàng truyền thống
trong phiên chợ Hàng

Chợ Giải

Chợ Giải thuộc vùng Hà Đới (xã Tiên Thanh, huyện Tiên Lãng ngày nay) được mở từ khoảng thế kỉ thứ 13. Chợ Giải chỉ họp một phiên duy nhất trong năm vào sáng mồng 2 tết Nguyên đán. Phiên chợ được họp trong dịp lễ hội tưởng nhớ Trần Quốc Thành¹, thành hoàng hai làng Hà Đới - Ngọc Động. Từ 3, 4 giờ sáng, nhân dân trong vùng đã mang đến chợ bày bán đủ thứ hàng hóa, chủ yếu là sản vật cây nhà lá vườn và các nông cụ sản xuất.

Ngày nay, nhân dân xã Tiên Thanh vẫn duy trì phiên họp chợ Giải. Chợ được họp xung quanh khuôn viên đền Hà, xã Tiên Thanh, huyện Tiên Lãng. Chợ Giải nằm trong hệ thống chợ xưa của Tiên Lãng.

▲ Ảnh 7: Chợ Giải được họp xung quanh khuôn viên đền Hà Đới, nơi thờ vợ chồng Trần Quốc Thành

▲ Ảnh 8: Mua bán tại phiên Chợ Giải

▲ Ảnh 9: Glao lưu văn nghệ trong phiên chợ Giải

¹Trần Quốc Thành: là một võ tướng cao cấp thời nhà Trần.

Ở Hải Phòng, chợ phiên xuất hiện từ lâu đời. "Chợ phiên khác chợ thường ngày ở chỗ, mỗi phiên chợ chỉ họp vào một ngày cố định trong tuần, trong tháng hoặc năm". Chợ phiên không chỉ là nơi trao đổi mua bán hàng hóa mà còn là nơi gặp gỡ, vui chơi, sinh hoạt văn hóa của người dân Hải Phòng.

THỰC HÀNH

Chọn một trong hai nhiệm vụ sau:

Nhiệm vụ 1: Em cùng bố mẹ hoặc thầy cô và bạn bè trải nghiệm một phiên chợ. Nêu cảm xúc của em về buổi trải nghiệm đó.

Gợi ý:

- Tên phiên chợ em được trải nghiệm.
- Phiên chợ đó ở đâu?
- Phiên chợ đó có gì đặc biệt?

Nhiệm vụ 2: Giới thiệu về chợ phiên quê em với người thân, bạn bè, thầy cô.

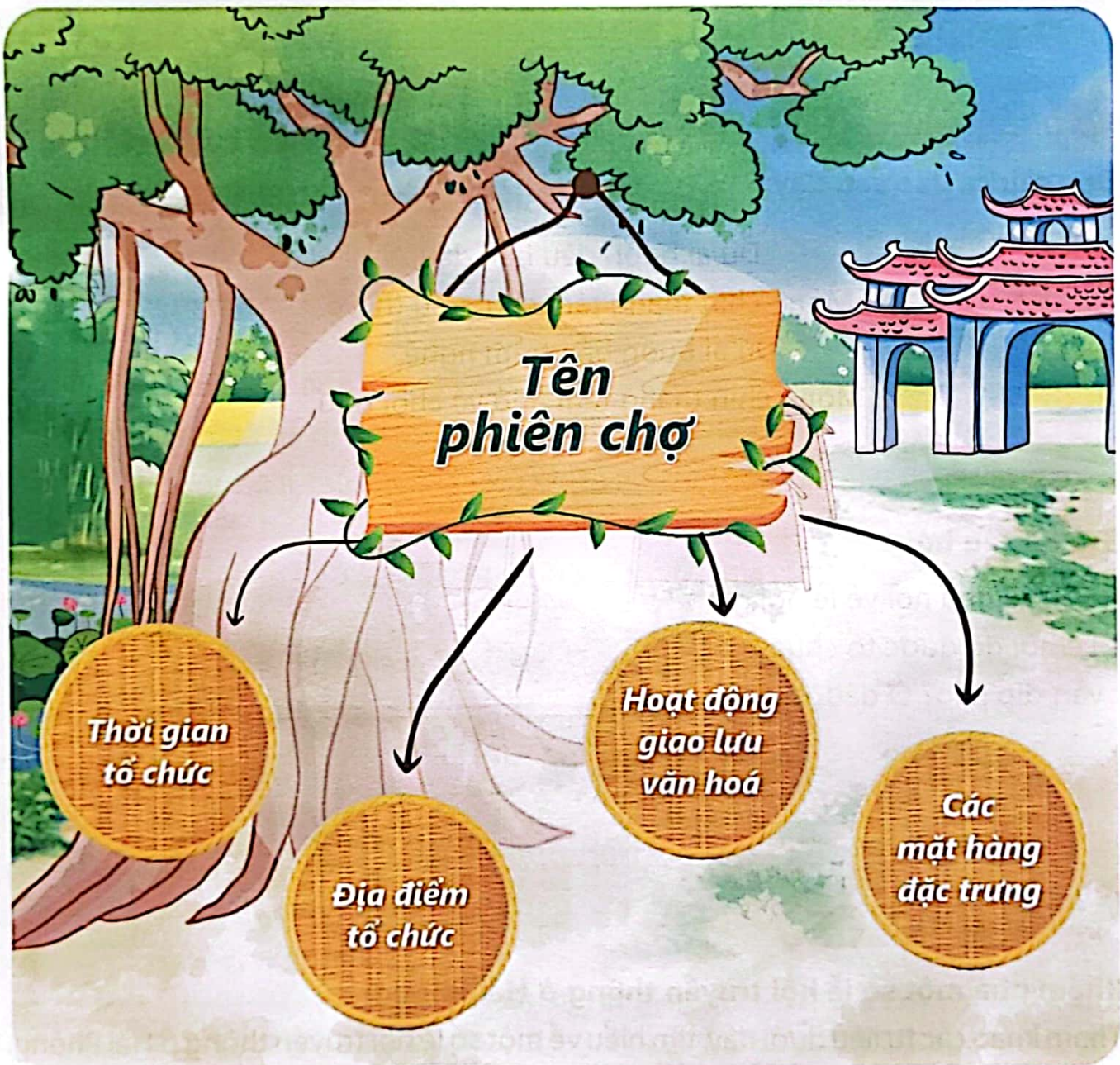
Vinh Bảo
quê em có nhiều làng nghề
thủ công và có nhiều chợ lớn họp
theo phiên. Từ xưa, Vinh Bảo đã có các chợ
phiên: chợ Râu, chợ Mét, chợ Ngà, chợ Cầu,
chợ Táng. Mỗi chợ có sáu phiên trong một
tháng. Mỗi phiên chợ đều đông vui
như ngày hội.

VẬN DỤNG

Vẽ sơ đồ tư duy về một phiên chợ ở Hải Phòng mà em biết:

MỘT SỐ LỄ HỘI TRUYỀN THỐNG Ở HẢI PHÒNG

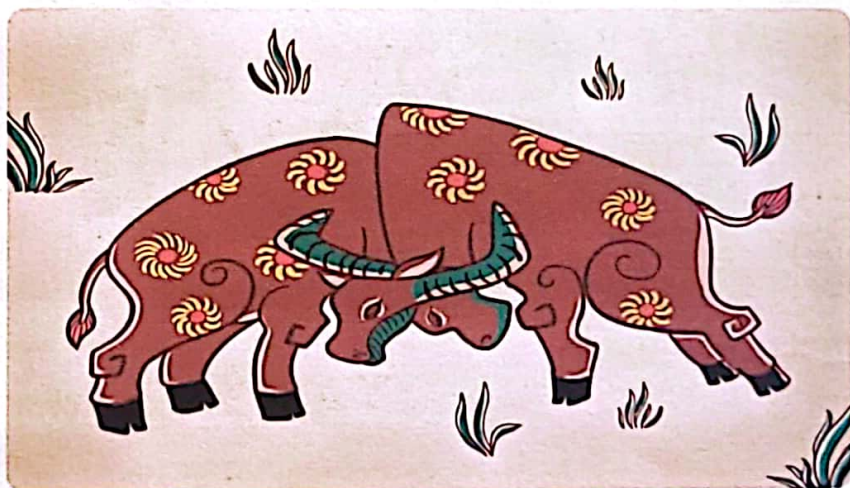
KHỞI ĐỘNG

Đọc câu ca dao sau đây:

Dù ai buôn đâu bán đâu,
Mồng chín tháng tám chọi trâu thì về.
Dù ai buôn bán trăm nghề,
Mồng chín tháng tám nhớ về chọi trâu.

Trả lời câu hỏi:

- Câu ca dao nói về lễ hội gì?
- Lễ hội đó được tổ chức vào dịp nào? Ở đâu?

KHÁM PHÁ

Khám phá một số lễ hội truyền thống ở Hải Phòng

Tham khảo các tư liệu dưới đây, tìm hiểu về một số lễ hội truyền thống ở Hải Phòng.

Gợi ý:

- Đó là lễ hội truyền thống nào?
- Lễ hội được tổ chức ở đâu, vào thời gian nào?
- Hoạt động chính của lễ hội là gì?
- Kể tên một số trò chơi dân gian thường có trong lễ hội.

Lễ hội truyền thống Nữ tướng Lê Chân

Trong khởi nghĩa Hai Bà Trưng, Lê Chân là một vị tướng tiêu biểu nhất của Hải Phòng. Bà cũng là người có công tổ chức cho dân làng khai hoang, lập ấp, mở chợ, tạo cơ sở cho hình thành làng Vén - trung tâm của đô thị Hải Phòng ngày nay. Tại Hải Phòng, Nữ tướng Lê Chân được thờ phụng tại đền Nghè (phường An Biên, quận Lê Chân), đình An Biên (số 170 phố Hai Bà Trưng, Quận Lê Chân) và một số nơi khác. Lễ hội truyền thống Nữ tướng Lê Chân được tổ chức vào dịp kỉ niệm ngày sinh của Bà (mồng 8 tháng Hai Âm lịch) để tưởng nhớ công ơn của Bà với thành phố. Lễ hội diễn ra trong 3 ngày, từ mồng 7 đến mồng 9 tháng Hai (Âm lịch) hằng năm, tại các di tích thờ Nữ tướng Lê Chân (thuộc Quận Lê Chân). Trong dịp lễ hội, ngoài các nghi lễ rước ngai, mũ, ấn, ... còn có nhiều trò chơi hấp dẫn như đánh vật, đấu cờ, kéo co, thi hoa thủy tiên, ... Lễ hội truyền thống Nữ tướng Lê Chân được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia vào năm 2016.

▲ Ảnh 1: Phần lễ trong Lễ hội truyền thống Nữ tướng Lê Chân

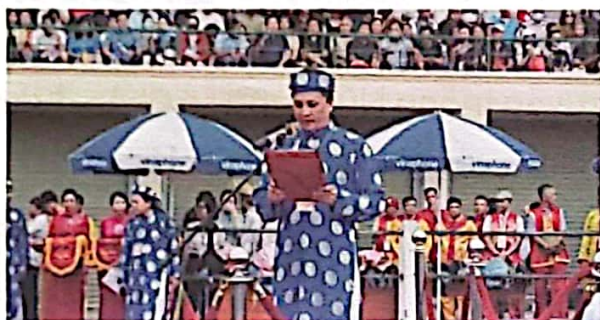
▲ Ảnh 2: Thi kéo co trong Lễ hội truyền thống Nữ tướng Lê Chân

▲ Ảnh 3: Thi đấu cờ người trong Lễ hội truyền thống Nữ tướng Lê Chân

Lễ hội Chọi trâu Đồ Sơn

Lễ hội Chọi trâu Đồ Sơn là một lễ hội truyền thống, được hình thành từ lâu đời, thể hiện văn hóa miền biển của cư dân Đồ Sơn. Lễ hội thể hiện nguyện vọng của cư dân ven biển, cầu cho được mùa tôm cá, sóng yên biển lặng, ngư dân ra khơi vào lộng được bình yên. Mở đầu Lễ hội Chọi trâu là ngày 30 tháng 7, kết thúc vào ngày 16 tháng 8 (Âm lịch). Hoạt động chính của lễ hội là tục chọi trâu tế thần, diễn ra vào ngày 9 tháng 8 (Âm lịch). Ngoài ra, lễ hội còn có nhiều hoạt động cúng tế, rước sách và các trò diễn dân gian khác như: hát đúm, đánh cờ người, tổ tôm, đấu vật. Lễ hội Chọi trâu Đồ Sơn được công nhận là Di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia vào năm 2012.

▲ Ảnh 4: Khal mạc Lễ hội Chọi trâu Đồ Sơn

▲ Ảnh 5: Hai ông trâu đang chọi tại lễ hội

▲ Ảnh 6: Múa cờ khal mạc Lễ hội Chọi trâu Đồ Sơn

Lễ hội truyền thống ở Hải Phòng gồm phần lễ và phần hội. Phần lễ thường diễn ra ở nơi trang nghiêm (đình, đền, miếu, chùa, ...) với các nghi thức tôn giáo, tín ngưỡng. Phần hội thường diễn ra ở những nơi rộng rãi, bãi đất trống, trên mặt nước hồ, sông, ... với các trò chơi dân gian thể hiện bản sắc văn hóa của người dân Hải Phòng.

THỰC HÀNH

Chọn một trong hai nhiệm vụ sau:

Nhiệm vụ 1: Thuyết trình về một lễ hội truyền thống ở quê em.

Gợi ý:

- Mỗi đội (khoảng 3-5 học sinh) lựa chọn một lễ hội truyền thống ở Hải Phòng;
- Các đội phân công thành viên tìm hiểu thông tin về lễ hội truyền thống đó;
- Cả đội thống nhất trình bày các thông tin của lễ hội;
- Mỗi đội lựa chọn 1 hoặc 2 học sinh thuyết trình về lễ hội truyền thống ở Hải Phòng.

Thời gian

Mồng 9-12 tháng 6 Âm lịch

Địa điểm

Xã Hoàng Châu,
huyện Cát Hải

*Lễ hội Xa mã – Rước kiệu
ở đình Hoàng Châu*

Hoạt động chính

Nghi lễ rước kiệu, trò diễn xa mã

Trò chơi dân gian

Kéo co, đu tiên, cầu thùm dưới nước,
bắt vịt dưới nước,
bịt mắt bắt vịt trên sân đình.

Nhiệm vụ 2: Cùng bạn bè hoặc người thân trải nghiệm một lễ hội truyền thống ở Hải Phòng. Ghi lại những điều em ấn tượng về lễ hội đó.

Gợi ý:

- Tên lễ hội em trải nghiệm;
- Thời gian, địa điểm, tổ chức và lễ hội đó;
- Những điều em ấn tượng về lễ hội;
- Cảm xúc của em khi tham gia các hoạt động trong lễ hội.

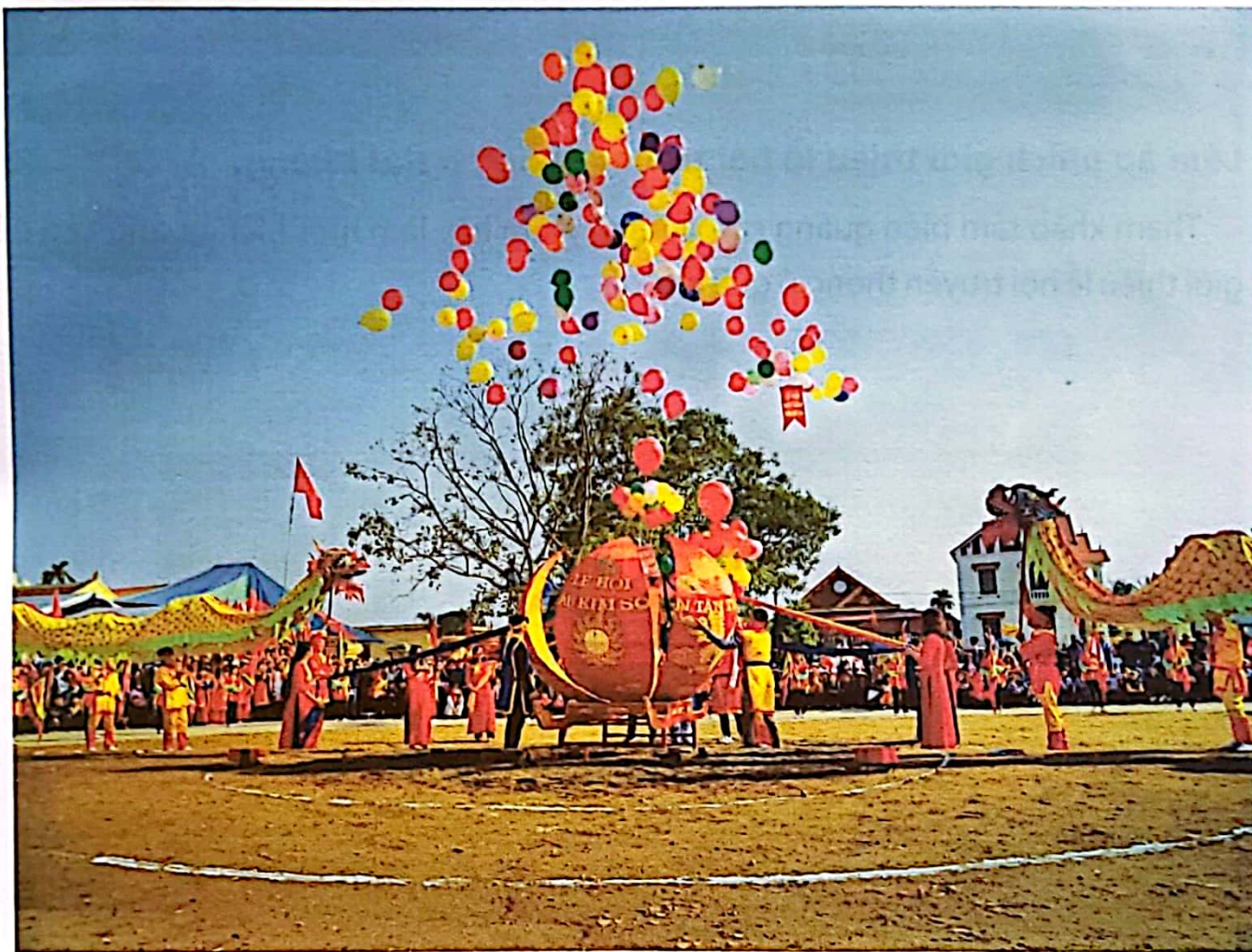
◀ Ảnh 7:
Rước kiệu trong
Lễ hội Đua thuyền rồng
ngày 21 tháng Giêng,
thị trấn Cát Hải, huyện Cát Hải

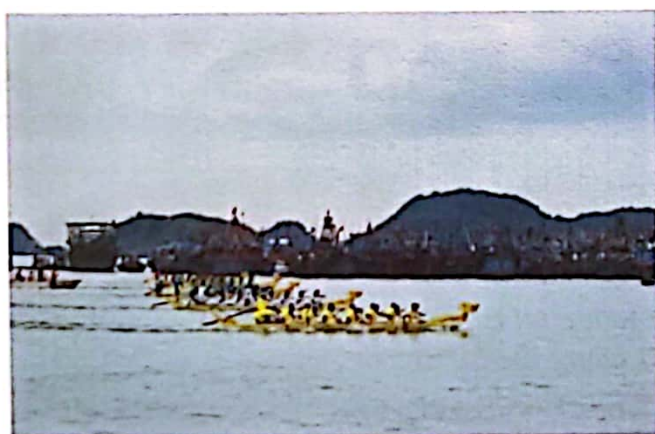
Ảnh 8: Thực hiện nghi lễ ▶
tại Lễ hội Phủ Thượng Đoạn,
phường Đông Hải 1, quận Hải An

◀ Ảnh 9:
Thi kéo ngựa gỗ
tại Lễ hội Xa Mã - Rước kiệu
đình Hoàng Châu,
xã Hoàng Châu, huyện Cát Hải

▲ Ảnh 10: Rước cầu trong Lễ hội Vật cầu, làng Kim Sơn, xã Tân Trào, huyện Kiến Thụy

▲ Ảnh 11: Đua thuyền rồng trên biển trong Lễ hội Làng Cá Cát Bà, thị trấn Cát Bà, huyện Cát Hải

▲ Ảnh 12: Thi pháo đất trong Lễ hội Đền Trạng Trình, huyện Vĩnh Bảo

VẬN DỤNG

Làm áp phích giới thiệu lễ hội truyền thống ở Hải Phòng.

Tham khảo tấm biển quảng cáo dưới đây, em hãy làm một biển quảng cáo để giới thiệu lễ hội truyền thống ở quê em.

MỘT SỐ DI TÍCH LỊCH SỬ - VĂN HOÁ Ở HẢI PHÒNG

KHOẺ ĐỘNG

Trao đổi về những nhân vật lịch sử gắn liền với thành phố Hải Phòng.

Bà Lê Chân đến vùng ven sông Cấm và đặt tên cho vùng đất này là trang An Biên.

Ông Nguyễn Đức Cảnh là Bí thư đầu tiên của Đảng bộ thành phố Hải Phòng.

KHÀM PHÁ

Tìm hiểu về một số di tích lịch sử - văn hóa của thành phố Hải Phòng

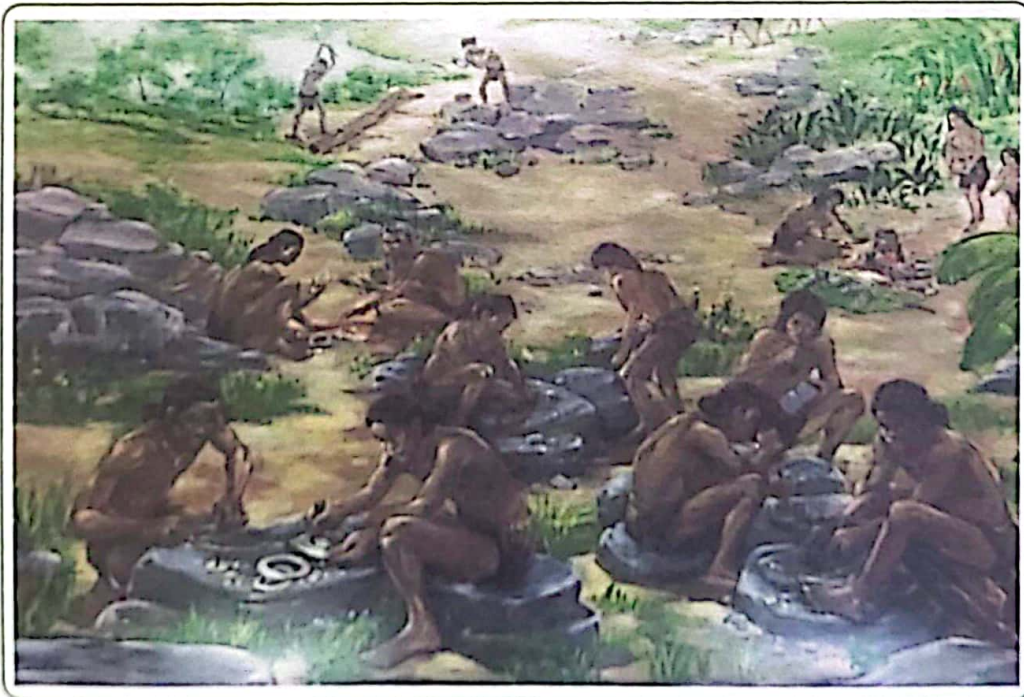
Tham khảo tư liệu để tìm hiểu về một số di tích lịch sử - văn hóa của thành phố Hải Phòng.

Gợi ý:

- Đó là những di tích lịch sử - văn hóa nào?
- Di tích lịch sử - văn hóa đó gắn liền với nhân vật, sự kiện hoặc mốc lịch sử quan trọng nào của thành phố?
- Di tích lịch sử - văn hóa đó gắn liền với địa danh hoặc cảnh đẹp nào của thành phố Hải Phòng ngày nay?

ĐẢO CÁT BÀ - DẤU TÍCH THỜI NGUYÊN THỦY

Hơn 2 vạn năm trước, biển còn ở rất xa, khu vực Cát Bà còn là đồng bằng ven biển, xen kẽ núi đất, núi đá, rừng cây rậm rạp, sông suối, hang động. Sau đó, biển tiến, vùng đất thấp ngập chìm trong nước, những núi cao trở thành đảo.

*Tranh minh họa dấu tích người nguyên thủy ở Hải Phòng
(Nguồn: Bảo tàng Hải Phòng)*

Dấu tích của của người nguyên thủy được tìm thấy ở khu vực Cái Bèo và nhiều mái đá, hang động trên đảo Cát Bà. Người Cái Bèo chủ yếu sống trong các hang động, mái đá, gần nguồn nước. Người Cái Bèo là những người khai thác kinh tế biển đầu tiên ở Hải Phòng.

▲ Ảnh 1: Đảo Cát Bà huyện Cát Hải ngày nay

▲ Ảnh 2: Hang động còn tìm thấy trên đảo Cát Bà ngày nay

KHU DI TÍCH BẠCH ĐẰNG GIANG DI TÍCH VỀ CHIẾN THẮNG BẠCH ĐẰNG NĂM 938

Năm 938, đoàn thuyền chiến của quân Nam Hán theo đường biển tiến vào xâm lược nước ta qua cửa sông Bạch Đằng. Ngô Quyền đã cho đóng cọc ở hai bên bờ sông (ở khoảng khu vực đảo Vũ Yên). Ngô Quyền đã sử dụng trận địa cọc để đánh tan quân Nam Hán trên sông Bạch Đằng. Sau chiến thắng, do có vị trí thuận lợi, dân cư các nơi đổ về Hải Phòng, tạo nên vùng đất trù phú, đông đúc. Các di tích liên quan đến chiến thắng này tập trung nhiều ở địa bàn huyện An Dương, Thủy Nguyên và các quận nội thành ở Hải Phòng.

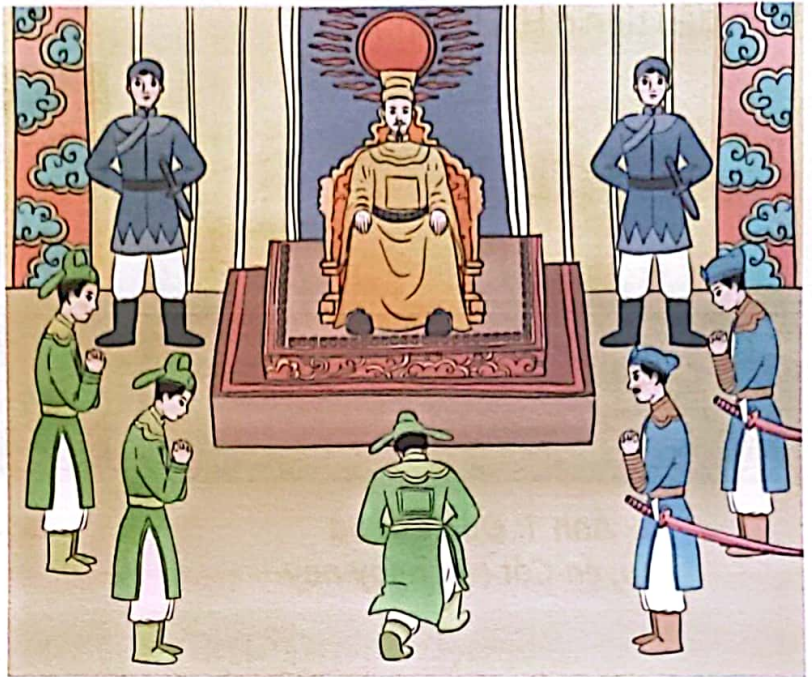
Tranh minh họa trận địa cọc

▲ Ảnh 3: Khu di tích Bạch Đằng Giang (xã Minh Đức, huyện Thủy Nguyên)

KHU TƯỜNG NIỆM VƯƠNG TRIỀU MẠC - DI TÍCH VỀ TRUNG TÂM DƯƠNG KINH, KINH ĐÔ THỨ HAI SAU THĂNG LONG

Năm 1527, Mạc Đăng Dung lập ra vương triều Mạc, Dương Kinh được coi là kinh đô thứ hai sau Thăng Long. Dương Kinh (bao gồm toàn bộ Hải Phòng, một phần Hải Dương và một phần của các tỉnh Thái Bình, Bắc Ninh ngày nay) trở thành đô thị ven biển đầu tiên của Việt Nam. Trung tâm Dương Kinh ở làng Cổ Trai, quê hương của Mạc Đăng Dung (xã Ngũ Đoan, huyện Kiến Thụy ngày nay). Khi đó, Hải Phòng là một vùng đất phát triển, có nhiều thương cảng nổi tiếng như Phố Lồ, Minh Thị, Đò Mè (Tiên Lãng); Do Nha, Tân Tiến (An Dương); An Quý (Vĩnh Bảo).

Tranh minh họa Vương triều Mạc

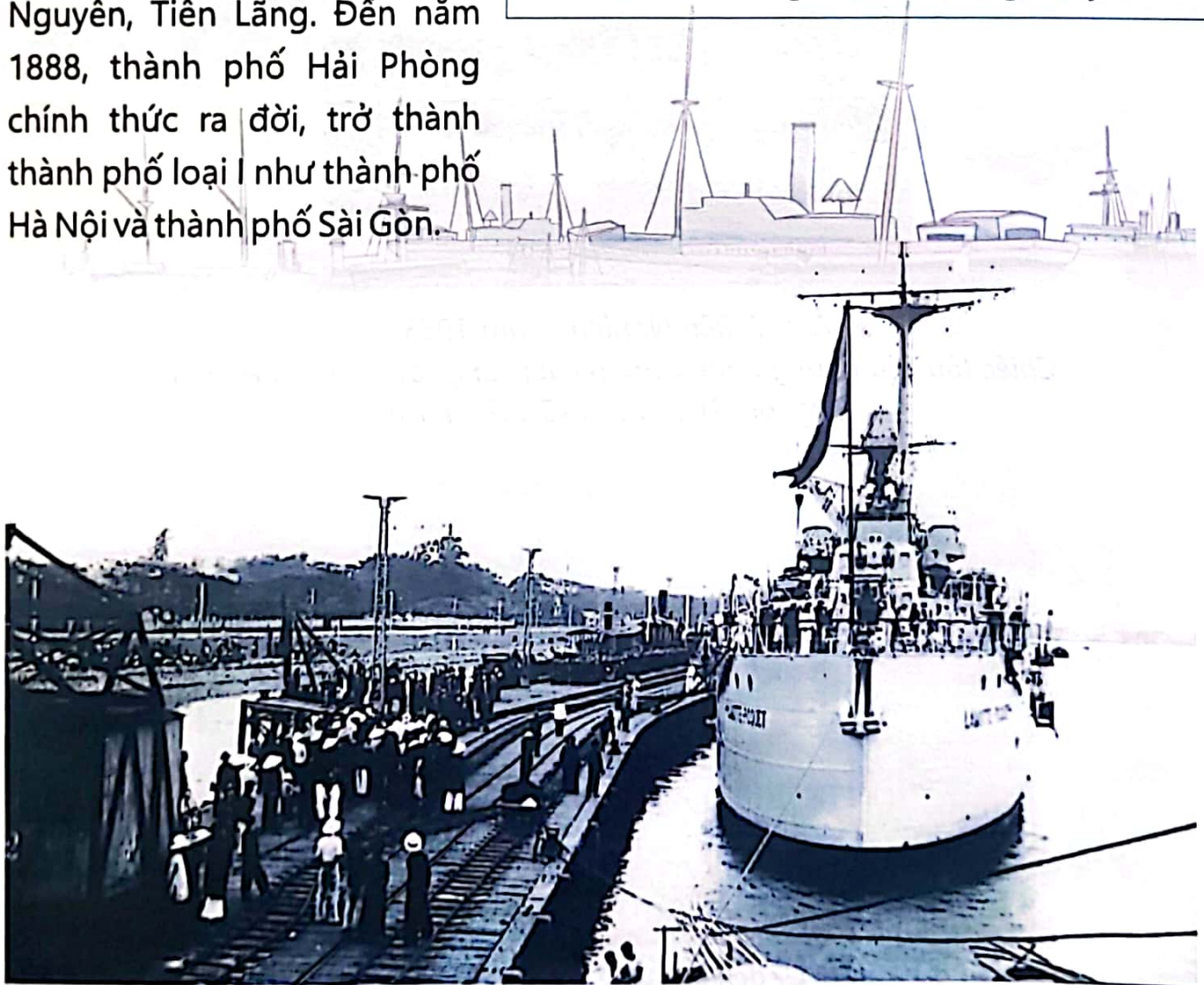
▲ Ảnh 4: Khu tường niệm Vương triều Mạc (xã Ngũ Đoan, huyện Kiến Thụy)

CẢNG HẢI PHÒNG - DẤU ẤN HÌNH THÀNH MỘT ĐÔ THỊ, CẢNG BIỂN LỚN NHẤT BẮC KÌ

Năm 1876, Cảng Hải Phòng được người Pháp khởi công xây dựng. Cảng nhanh chóng phát triển, trở thành một thương cảng quốc tế, đặt nền móng cho việc hình thành một đô thị, cảng biển lớn nhất Bắc Kỳ. Năm 1887, tỉnh Hải Phòng được thành lập, gồm các huyện An Dương, An Lão, Kiến Thụy, Thủy Nguyên, Tiên Lãng. Đến năm 1888, thành phố Hải Phòng chính thức ra đời, trở thành thành phố loại I như thành phố Hà Nội và thành phố Sài Gòn.

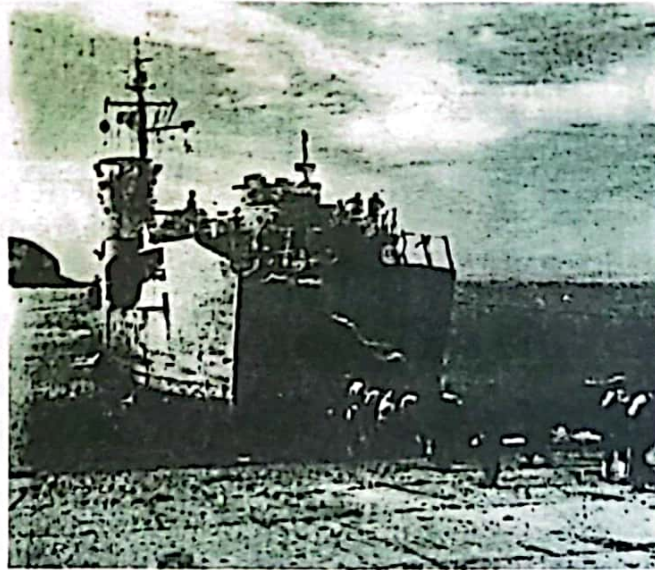
▲ Ảnh 5: Tượng đài công nhân cảng Hải Phòng trong khuôn viên cảng tại số 4 Hoàng Diệu, Quận Ngô Quyền

▲ Ảnh 6: Cảng Hải Phòng những năm 1938-1939 (Nguồn: Bảo tàng Hải Phòng)

BẾN NGHIÊNG - NƠI CHỨNG KIẾN NHỮNG BINH SĨ PHÁP CUỐI CÙNG RỜI KHỎI HẢI PHÒNG

Ngày 13/5/1955, sau 9 năm kháng chiến gian khổ, cùng với miền Bắc, Hải Phòng hoàn toàn giải phóng. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết: "Khắp phố phường cờ đỏ sao vàng tung bay rực rỡ như hoa nở mùa xuân. Hàng vạn đồng bào, già trẻ gái trai đầy đủ các tầng lớp tỏa ra hoan nghênh bộ đội và cán bộ." Ngày 15/5/1955, tại bến Nghiêng (quận Đồ Sơn ngày nay), các chiến sĩ của ta đã giám sát chiếc tàu chở những tên lính Pháp cuối cùng rời khỏi Hải Phòng.

▲ Ảnh 7: Bến Nghiêng năm 1955
Chiếc tàu chở những binh sĩ Pháp cuối cùng rời khỏi Hải Phòng
(Nguồn: Thông tấn xã Việt Nam)

▲ Ảnh 8: Di tích lịch sử Bến Nghiêng ngày nay
(quận Đồ Sơn)

THỰC HÀNH

Hoạt động 1: Triển lãm tranh, ảnh về di tích lịch sử - văn hóa của Hải Phòng.

Gợi ý cách chơi:

- Chia lớp thành các đội (mỗi đội từ 3-5 học sinh);
- Mỗi đội tự lựa chọn một di tích lịch sử - văn hóa của thành phố Hải Phòng, làm áp phích vẽ tranh, dán ảnh hoặc trình bày sáng tạo về di tích lịch sử - văn hóa đó;
- Thuyết minh với cả lớp về sản phẩm của đội mình;
- Cả lớp cùng sắp xếp áp phích của các đội theo trình tự thời gian.

1 DI TÍCH, DANH THẮNG ĐẢO CÁT BÀ

- Cách đây hàng ngàn năm
- Ở đảo Cát Bà
- Hang động, mái đá
- Săn bắt, hái lượm
- Nhóm cư dân tiếp xúc sớm với biển khơi

2 KHU DI TÍCH BẠCH ĐẰNG GIANG

- Năm 938
- Những bãi cọc trên sông Bạch Đằng
- Ngô Quyền chiến thắng quân Nam Hán
- Xã Minh Đức, huyện Thủy Nguyên

3 KHU TƯỢNG NIỆM VƯƠNG TRIỀU MẠC

- Năm 1527
- Mạc Đăng Dung
- Kinh đô Dương Kinh, Kinh đô thứ hai (sau Thăng Long)
- Xã Cổ Trại (xã Ngũ Đoan, huyện Kiến Thụy)
- Nhiều thương cảng nổi tiếng

4 CẢNG HẢI PHÒNG

- Năm 1876 xây dựng Cảng Hải Phòng
- Thương cảng quốc tế
- Cảng biển lớn nhất miền Bắc
- Năm 1888, ra đời thành phố Hải Phòng
- Thành phố bậc một

5 DI TÍCH LỊCH SỬ BẾN NGHIÊNG

- Ngày 13/5/1955
- Hải Phòng hoàn toàn giải phóng
- Cờ đỏ sao vàng tung bay rực rỡ
- Những binh sĩ Pháp cuối cùng rời khỏi Hải Phòng
- Quận Đồ Sơn

Hoạt động 2. Trải nghiệm một địa danh gắn liền với di tích lịch sử - văn hóa của Hải Phòng.

Gợi ý:

1. Cùng thầy cô, bạn bè hoặc người thân tham quan trải nghiệm một trong những địa danh sau:

- Thị trấn Cát Bà, huyện Cát Hải;
- Quần thể Di tích Bạch Đằng Giang, huyện Thủy Nguyên;
- Khu tưởng niệm Vương triều Mạc, huyện Kiến Thụy;
- Bến Nghênh, quận Đồ Sơn;
- Cảng Hải Phòng.

2. Ghi chép lại những trải nghiệm của em.

PHIẾU THAM QUAN TRẢI NGHIỆM

Họ và tên học sinh:

.....

- Thời gian đi trải nghiệm:.....

- Địa điểm:.....

- Tên di tích lịch sử - văn hóa:.....

- Nhân vật, sự kiện hoặc mốc lịch sử quan trọng nào
thành phố gắn liền với di tích lịch sử - văn hóa:.....

Cảm xúc của em:

.....

.....

.....

VẬN DỤNG

Cùng bạn tìm hiểu việc làm để bảo tồn di tích lịch sử - văn hoá ở Hải Phòng. Chia sẻ những việc làm em đã tìm hiểu được và cùng bạn lập kế hoạch thực hiện.

Mặc trang phục phù hợp
khi tham quan di tích lịch sử - văn hoá

Tham gia lễ hội tại các
di tích lịch sử - văn hoá ở Hải Phòng

Sưu tầm tranh ảnh, bài thơ,
bài viết về di tích lịch sử - văn hoá
ở thành phố Hải Phòng

Tích cực tìm hiểu nhân vật
hoặc câu chuyện lịch sử của Hải Phòng
liên quan đến các di tích lịch sử - văn hoá

Tuyên truyền, giới thiệu
các câu chuyện lịch sử, các di tích
lịch sử - văn hoá cho người thân, bạn bè

...

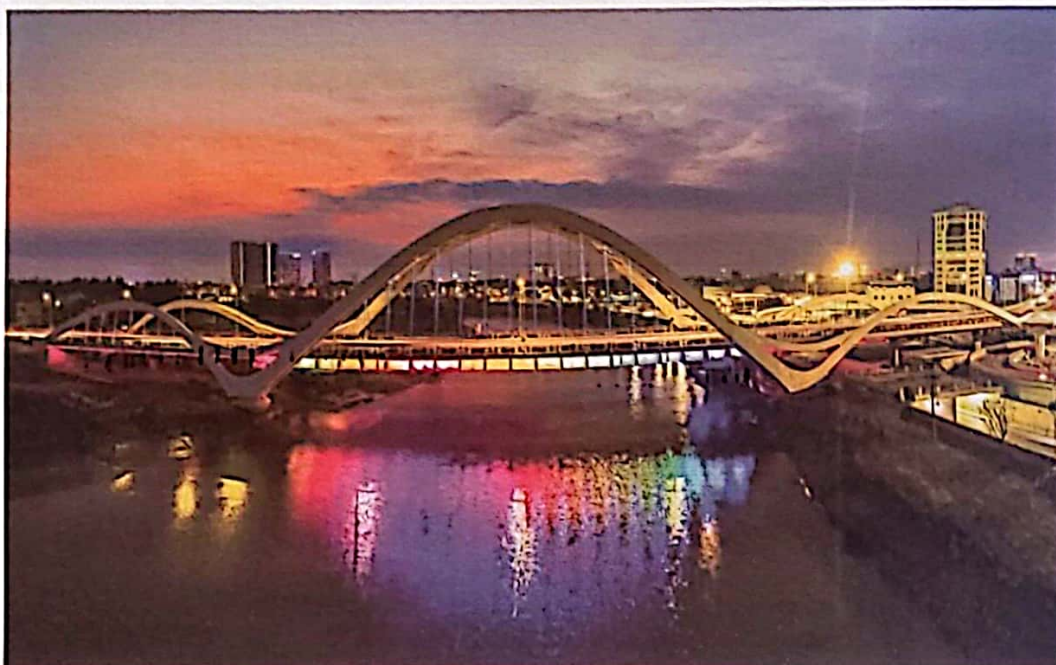
DÒNG SÔNG QUÊ EM

KHỞI ĐỘNG

Quan sát bức ảnh dưới đây và cho biết:

- Bức ảnh chụp cây cầu nào?
- Cây cầu đó bắc qua dòng sông nào của thành phố Hải Phòng?

▲ Ảnh 1: Cầu nối phố Lạch Tray (Quận Ngô Quyền và quận Hải An) với đường Phạm Văn Đồng (quận Dương Kinh)

KHÁM PHÁ

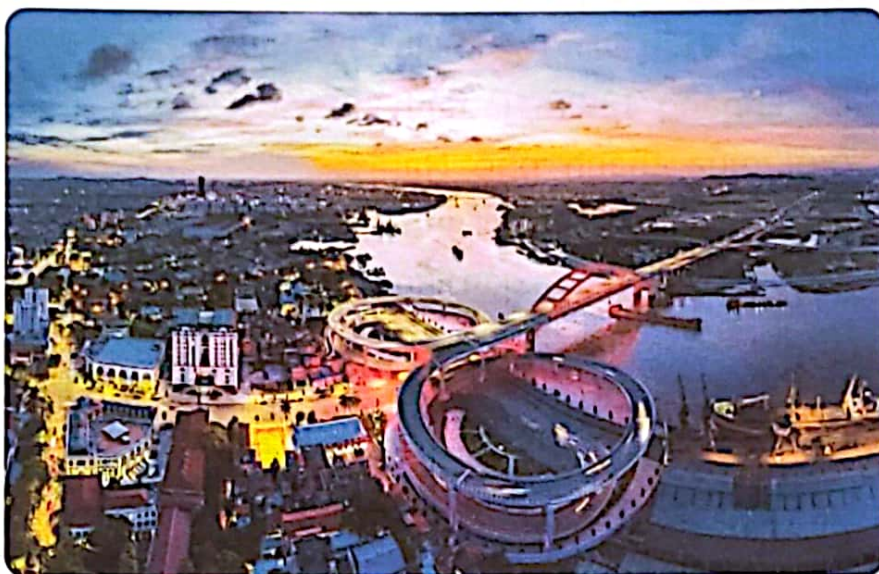
1. Tìm hiểu về một số con sông chính ở Hải Phòng

Gợi ý:

- Kể tên một số sông chính ở Hải Phòng.
- Sông chảy qua những quận, huyện nào của thành phố?
- Con sông đó có đặc điểm gì?

SÔNG CẨM

Sông Cẩm là sông lớn, có chiều dài khoảng 37 km. Sông Cẩm chảy qua trung tâm thành phố, là ranh giới giữa huyện Thủy Nguyên với các quận, huyện: An Dương, Hồng Bàng, Ngô Quyền, Hải An. Để kết nối giao thông, thành phố

▲ Ảnh 2: Cầu Hoàng Văn Thụ bắc qua sông Cẩm kết nối giao thông giữa huyện Thủy Nguyên với trung tâm thành phố

Hải Phòng đã xây dựng các cây cầu bắc qua sông Cẩm: cầu Kiền, cầu Bính, cầu Hoàng Văn Thụ. Nhiều cảng biển của Hải Phòng nằm trên sông Cẩm. Với vị trí thuận lợi, sông Cẩm được coi là con sông quan trọng của thành phố Hải Phòng trong chiến lược phát triển kinh tế cảng biển và đô thị.

▲ Ảnh 3: Cảnh một đoạn sông Cẩm qua trung tâm thành phố

SÔNG BẠCH ĐĂNG

Sông Bạch Đằng có chiều dài khoảng 42 km, là ranh giới giữa thành phố Hải Phòng và tỉnh Quảng Ninh. Đây là con sông lớn gắn liền với lịch sử chống giặc ngoại xâm của người Việt. Tại vùng cửa sông Bạch Đằng, dân tộc ta đã ba lần đánh tan quân xâm lược. Năm 938, Đức Vương Ngô Quyền đánh thắng quân Nam Hán. Năm 981, hoàng đế Lê Đại Hành chiến thắng quân Tống. Năm 1288, Hưng đạo vương Trần Quốc Tuấn đại thắng quân Nguyên - Mông. Các bãi cọc trên sông Bạch Đằng được sử dụng làm trận địa chống giặc ngoại xâm.

▲ Ảnh 4: Bãi cọc minh họa ven sông Bạch Đằng, khu Di tích Bạch Đằng Giang, huyện Thủy Nguyên

▲ Ảnh 5: Cầu Bạch Đằng bắc qua cửa Nam Triệu kết nối giao thông giữa thành phố Hải Phòng với tỉnh Quảng Ninh

2. Tìm hiểu vai trò của sông ngòi đối với Hải Phòng

Tham khảo các tư liệu dưới đây, tìm hiểu vai trò của một số con sông chính ở Hải Phòng.

Gợi ý:

- Đó là con sông nào?
- Con sông đó có vai trò gì đối với thành phố Hải Phòng?

◀ Ảnh 6:
Sông Rế - nguồn cung cấp
nước sinh hoạt cho người dân
các quận ở Hải Phòng

Ảnh 7: ▶
Trống lúa ven sông Văn Úc

◀ Ảnh 8:
Đô thị bên sông Tam Bạc

▲ Ảnh 9: Vận chuyển hàng hóa tại cảng Hải Phòng

▲ Ảnh 10: Sửa chữa tàu tại Công ty Đóng tàu Nam Triệu

Hải Phòng có mạng lưới sông ngòi dày đặc. Thành phố có 5 con sông lớn là: sông Bạch Đằng, sông Cấm, sông Lạch Tray, sông Văn Úc, sông Thái Bình. Ngoài ra, còn các sông nhánh như: sông Tam Bạc, sông Rế, sông Đa Độ, sông Giá, ...

Các dòng sông đã mang lại lợi ích to lớn cho thành phố Hải Phòng.

THỰC HÀNH

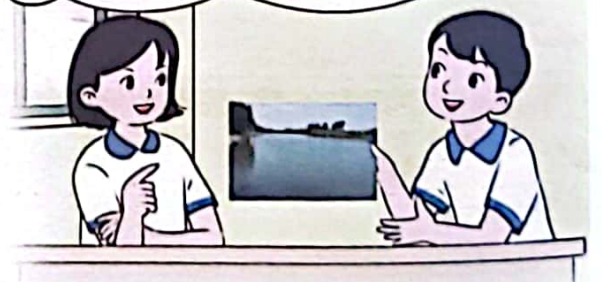
Kể về dòng sông quê em.

Giới thiệu với thầy cô, bạn bè về một dòng sông ở quê em.

Gợi ý:

- Đó là dòng sông nào?
- Dòng sông đã mang lại những ích lợi nào cho người dân quê em?

Quê em có dòng sông Rế. Sông Rế chảy qua huyện An Dương. Nguồn nước từ sông Rế được đưa vào nhà máy nước An Dương để xử lý thành nước sinh hoạt cho người dân Hải Phòng.

VẬN DỤNG

Nêu những việc làm để bảo vệ dòng sông quê em.

Cùng bạn tìm hiểu về những việc làm để bảo vệ dòng sông quê em. Ghi lại những việc em có thể thực hiện được để lập kế hoạch thực hiện.

Giữ sạch
nguồn nước

Tiết kiệm
nước sinh hoạt

Dọn rác
hai bên bờ sông

Cùng tuyên truyền
bảo vệ dòng sông

Không xả rác, không đổ
chất thải ra sông

▲ Ảnh 9: Vận chuyển hàng hóa tại cảng Hải Phòng

▲ Ảnh 10: Sửa chữa tàu tại Công ty Đóng tàu Nam Triệu

Hải Phòng có mạng lưới sông ngòi dày đặc. Thành phố có 5 con sông lớn là: sông Bạch Đằng, sông Cấm, sông Lạch Tray, sông Văn Úc, sông Thái Bình. Ngoài ra, còn các sông nhánh như: sông Tam Bạc, sông Rế, sông Đa Độ, sông Giá, ...

Các dòng sông đã mang lại lợi ích to lớn cho thành phố Hải Phòng.

THỰC HÀNH

Kể về dòng sông quê em.

Giới thiệu với thầy cô, bạn bè về một dòng sông ở quê em.

Gợi ý:

- Đó là dòng sông nào?
- Dòng sông đã mang lại những ích lợi nào cho người dân quê em?

Quê em có dòng sông Rế. Sông Rế chảy qua huyện An Dương. Nguồn nước từ sông Rế được đưa vào nhà máy nước An Dương để xử lý thành nước sinh hoạt cho người dân Hải Phòng.

VẬN DỤNG

Nêu những việc làm để bảo vệ dòng sông quê em.

Cùng bạn tìm hiểu về những việc làm để bảo vệ dòng sông quê em. Ghi lại những việc em có thể thực hiện được để lập kế hoạch thực hiện.

Giữ sạch
nguồn nước

Tiết kiệm
nước sinh hoạt

Dọn rác
hai bên bờ sông

Không xả rác, không đổ
chất thải ra sông

Cùng tuyên truyền
bảo vệ dòng sông

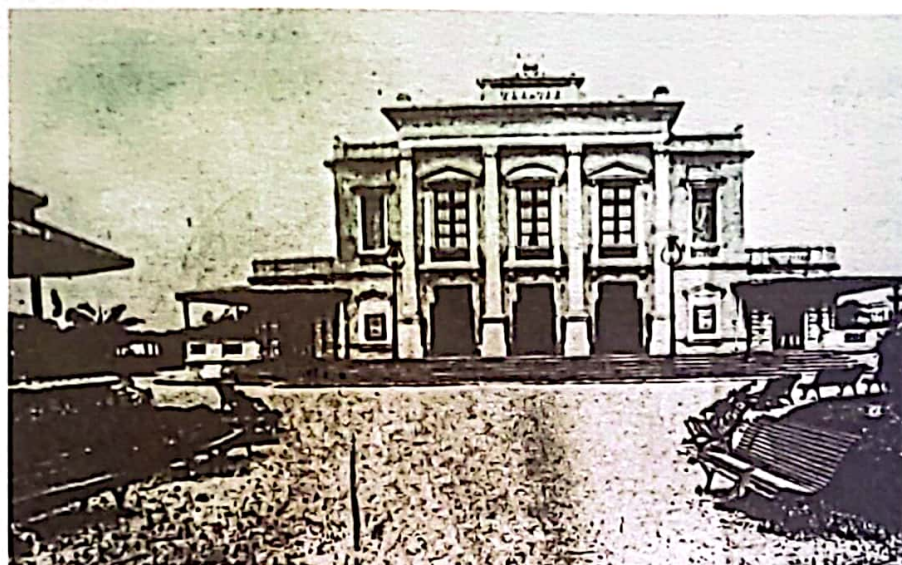
MỘT SỐ CÔNG TRÌNH KIẾN TRÚC PHÁP CỔ TẠI HẢI PHÒNG

KHỞI ĐỘNG

Quan sát hình ảnh dưới đây và cho biết:

- Hình ảnh dưới đây chụp công trình nào của thành phố Hải Phòng?
- Công trình đó được xây dựng từ bao giờ?

▲ Ảnh 1: Nhà hát thành phố Hải Phòng.
(Nguồn: Bảo tàng Hải Phòng)

KHÁM PHÁ

Khám phá một số công trình kiến trúc Pháp cổ tại Hải Phòng

Tham khảo các tư liệu dưới đây, khám phá một số công trình kiến trúc Pháp cổ ở Hải Phòng.

Gợi ý:

- Đó là công trình kiến trúc nào?
- Công trình kiến trúc đó được xây dựng vào khoảng thời gian nào?
- Công trình kiến trúc đó có đặc điểm nổi bật gì?
- Kể tên những hoạt động thường diễn ra tại các công trình đó.

NHÀ HÁT THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

▲ Ảnh 2: Nhà hát thành phố nằm trên địa bàn quận Hồng Bàng.

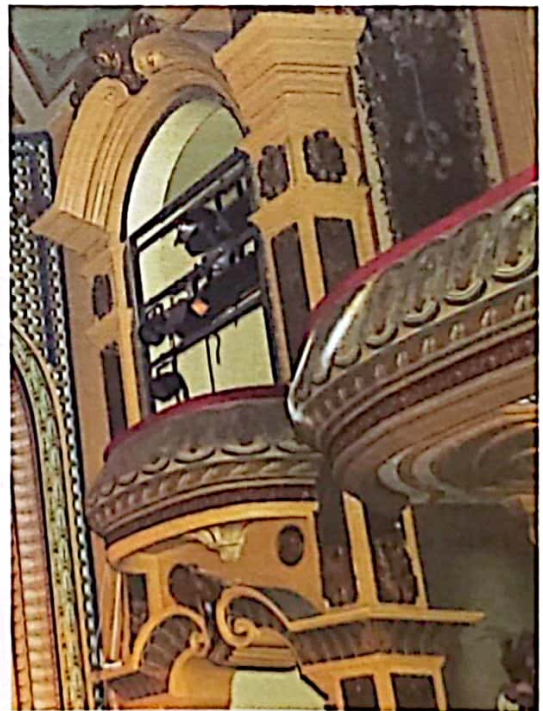
Nhà hát thành phố Hải Phòng là công trình kiến trúc mang phong cách lãng mạn Pháp, được khởi công từ khoảng năm 1898. Tiêu biểu nhất là hình tượng chiếc đàn Lira trên cánh cửa chính, là biểu tượng cho âm nhạc, giá trị nghệ thuật của nhà hát.

Từ năm 1900, Nhà hát Thành phố là nơi được nhiều người lui tới. Hằng năm có những đoàn kịch từ Hà Nội đến diễn các vở kịch vui, hài kịch cổ điển, các vở kịch của người Việt. Từ năm 1955, sau giải phóng Hải Phòng, Nhà hát trở thành trung tâm sinh hoạt chính trị, văn hóa của thành phố.

Nhà hát thành phố Hải Phòng đã được xếp hạng di tích Kiến trúc Nghệ thuật cấp quốc gia năm 2015. Đến nay, sau nhiều lần tu sửa, Nhà hát thành phố vẫn giữ được hình dáng, kiến trúc ban đầu.

▲ Ảnh 3: Trang trí bên trong Nhà hát thành phố

Ảnh 4: Trang trí khán đài bên trong Nhà hát thành phố ▶

BẢO TÀNG HẢI PHÒNG

▲ Ảnh 5: Bảo tàng Hải Phòng

Bảo tàng Hải Phòng là một trong những công trình kiến trúc mang phong cách kiểu Pháp. Đây là bảo tàng địa phương cấp tỉnh đầu tiên của cả nước. Bảo tàng Hải Phòng được cải tạo từ một trụ sở ngân hàng và khánh thành vào cuối năm 1959.

Bảo tàng Hải Phòng nằm ngay trung tâm thành phố, số 66 Điện Biên Phủ, quận Hồng Bàng, thành phố Hải Phòng. Nơi đây lưu giữ, giới thiệu các truyền thống lịch sử, bản sắc văn hóa, những làng nghề cổ truyền, sưu tập những hiện vật, di vật khảo cổ của các thời kỳ lịch sử của Hải Phòng.

▲ Ảnh 6: Một số hiện vật được trưng bày ở bảo tàng

Dưới thời Pháp thuộc, Hải Phòng là một trong những thành phố quan trọng bậc nhất ở Việt Nam. Hải Phòng in đậm dấu ấn quy hoạch, kiến trúc của người Pháp. Một số công trình kiến trúc Pháp được xây dựng vẫn còn nguyên vẹn cho đến ngày nay.

THỰC HÀNH

Chọn một trong hai nhiệm vụ sau:

Hoạt động 1: Cùng thầy cô và bạn bè trải nghiệm, tham quan tại một trong các công trình kiến trúc Pháp cổ tại Hải Phòng. Ghi chép lại những điều em thấy thú vị từ công trình kiến trúc Pháp cổ đó.

Gợi ý:

- Nhà hát thành phố (số 28, Trần Hưng Đạo, quận Hồng Bàng);
- Bảo tàng Hải Phòng (số 66, Điện Biên Phủ, quận Hồng Bàng);
- Ga Hải Phòng (số 75, Lương Khánh Thiện, Quận Ngô Quyền);
- Trụ sở Ủy ban nhân dân thành phố Hải Phòng (số 18, Hoàng Diệu, quận Hồng Bàng);
- Ngân hàng nhà nước (số 4, Nguyễn Trĩ Phương, quận Hồng Bàng);
- Trạm khí tượng Phù Lễn (Phù Lễn, quận Kiến An);
- Biệt thự Bảo Đại (Khu 2, quận Đồ Sơn);

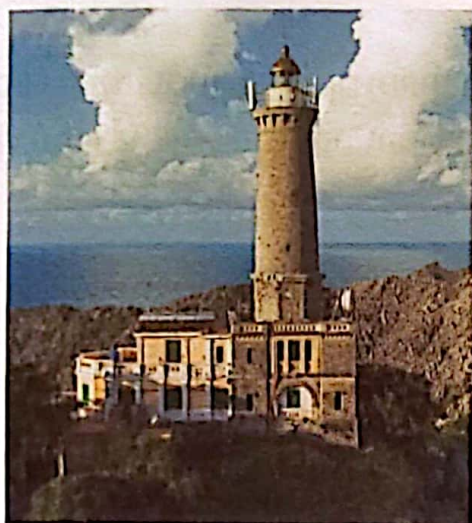
- ...

Hoạt động 2: Giới thiệu với bạn bè, thầy cô về một công trình kiến trúc Pháp cổ tại Hải Phòng.

▲ Ảnh 7:
Trạm khí tượng Phù Liền
Trạm khí tượng trên 100 năm,
là trạm khí tượng cổ nhất Việt Nam

▲ Ảnh 8:
Đèn biển Long Châu nằm trên
đảo Long Châu, huyện Cát Hải

▲ Ảnh 9: **Đèn biển Hòn Dấu**
Nằm trên đỉnh đảo Hòn Dấu, quận Đồ Sơn

▲ Ảnh 10:
Ngân hàng nhà nước Chi nhánh Hải Phòng
Số 4 phố Nguyễn Trĩ Phương, quận Hồng Bàng,
là ngân hàng duy nhất ở Việt Nam được xây bằng đá

VẬN DỤNG

Vẽ tranh hoặc sưu tầm tư liệu, hình ảnh về một công trình kiến trúc Pháp cổ trên địa bàn thành phố Hải Phòng.

Ảnh 11: Tranh vẽ
Nhà hát thành phố Hải Phòng ▶

DANH SÁCH HÌNH ẢNH SỬ DỤNG TRONG TÀI LIỆU

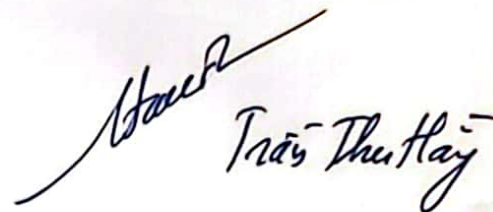
Chủ đề	Hình (trang)	Tên tác giả
	Bìa chính và bìa phụ	Phạm Văn Thanh
Chủ đề 1	1, 4, 5 (trang 6, 8)	Nguyễn Thị Bích Hà
	2, 6 (trang 7, 8)	Phạm Văn Thuận
	3 (trang 8)	Vũ Trĩnh Thanh
	7, 8, 9 (trang 9)	Hoàng Công Minh
Chủ đề 2	1, 10 (trang 13, 17)	Vũ Dũng
	2 (trang 13)	Đặng Văn Huy
	3 (trang 13)	Trần Thị Quỳnh
	4, 5, 6 (trang 14)	Phạm Văn Thanh
	7, 9, 11 (trang 16, 17)	Hoàng Xuân Thuỷ
	8 (trang 16)	Hoàng Văn Dũng
	12 (trang 17)	Tô Anh Tiến
Chủ đề 3	1 (trang 21)	Hoàng Xuân Thuỷ
	2, 5, 7 (trang 21, 23, 24)	Nguyễn Thị Bích Hà
	3 (trang 21)	Phạm Văn Thanh
	4 (trang 22)	Phạm Văn Chung
Chủ đề 4	1, 2, 5, 6, 7, 9 (trang 28, 29, 30, 31, 32)	Phạm Văn Thanh
	3 (trang 29)	Tạ Ngọc Anh
	4 (trang 30)	Vũ Lâm
	8 (trang 31)	Nguyễn Thị Bích Hà
	10 (trang 32)	Hoàng Quốc Dũng
Chủ đề 5	2, 5 (trang 35, 36)	Nguyễn Thị Bích Hà
	3, 4, 6, 7, 8, 9 (trang 35, 36, 38)	Phạm Văn Thanh
	10 (trang 38)	Phạm Văn Thuận
	11 (trang 38)	Lê Thị Phương Dung

MỘT SỐ THUẬT NGỮ DÙNG TRONG TÀI LIỆU

Thuật ngữ	Giải thích
Nông cụ	dụng cụ dùng trong sản xuất nông nghiệp (trang 9).
Ngư dân	dân sinh sống bằng nghề đánh cá trên sông, biển (trang 14).
Ra khơi vào lộng	(khơi là vùng biển xa bờ, lộng là vùng biển gần bờ) công việc làm ăn của người dân vùng biển (trang 14).
Nguyên thủy	Thời kì đầu tiên, sơ khai của loài người (trang 20).
Kiến trúc Pháp cổ	Kiến trúc cổ điển Pháp (trang 34).
Khí tượng	Các hiện tượng trong tự nhiên như nắng, gió, bão, sấm sét, nóng, lạnh xảy ra trong khí quyển (trang 38).

Nhóm biên soạn và Nhà xuất bản trân trọng cảm ơn các tác giả
cố tác phẩm, tư liệu được sử dụng trích dẫn trong cuốn sách này.

Trần Thị Hoà

Chịu trách nhiệm xuất bản

Chỉ đạo nội dung
ĐỖ THỊ HOÀ

Biên tập nội dung

GIÁM ĐỐC

Bùi Văn Kiệm

Biên tập mỹ thuật và trình bày bìa

**VŨ THỊ OANH
VŨ VĂN LONG**

Nguyễn P. Phạm Hoàng

Đối tác liên kết: Công ty CP sách và thiết bị trường học Nam Cường

Địa chỉ: 31 Phan Bội Châu - Phường Hoàng Văn Thụ - Quận Hồng Bàng - TP Hải Phòng

ĐT: 0225.3839599 - Fax: 0225.3521555

Công ty CP sách và thiết bị trường học Nam Cường giữ quyền công bố tác phẩm.

TÀI LIỆU

GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG LỚP 3

ISBN:

In bản, khổ 19 x 26,5cm tại

Địa chỉ:

Số xác nhận đăng ký xuất bản:

Quyết định xuất bản số:

In xong nộp lưu chiểu năm 2023.